

TIBBIYOTNING PAYDO BO'LISHI VA HAMSHIRALIK ISHINING RIVOJLANISHI

Mahmudov Muhiddin Ashurboboyevich

*Surxondaryo viloyati Sariosiyo Abu Ali ibn Sino nomidagi
Jamoat salomatligi texnikumi. Favqulotda holatlar tibbiyoti fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Hamshiralik ishining rivojlanishi .Hamshira paydo bo'lishi bilan uning zimmasidagi vazifalar ko'lami xam tobora kengayib bordi. U nafaqat buyirilgan vaziqalvrni bajaruchi , balki qabulga keluvchilar bilan muloqotda bo'luvchi , bemorni parvarish qiluvchi – hamshiralik ishining amalga oshiruvchi kishiga aylanadi.*

Kalit so'zlar: *Hamshiralik ishi, tibbiyot, xalq tabobati, meditsina, umrini uzaytirish, davolash, bemor, xulq, tamoyillar.*

KIRISH.

Tibbiyotning paydo bo'lishi.

Meditsina (lot.medicina — davolayman), tabobat , tibbiyot – insonlar sog'lig'ini saqlash va mustaxkamlash , umrni uzaytirish , kasalliklarning oldini olish , davolash xaqidagi bilimlar va shu soxadagi amaliy tadbirlar majmui. Zamonaviy tibbiyotning kelib chiqishi uzoq tarixiy davrlarni va turli dunyoqarashlarni o'z ichiga oladi : turli kasalliklar , ularni davolash va oldini olish xaqidagi bilimlar asosi xalqimizning tajriba va kuzatishlari orqali malum bo'lgan . Tabobat kurtaklari odam paydo bo'lgan davrdan boshlab yuzaga kelgan. “ Meditsina faoliyati — dastlabki odam bilan tengdosh” – deb yozgan edi I.P. Pavlov. Insoniyat o'z xayoti davomida tabiyatning turli salbiy tasirlarga uchragan va ana shu tasirlar natijasida turli kasalliklarga chalinganlar. Yashashuchun kurash jarayonida turli shikastlanishlarga duch kelingan . Tabiiyki inson bunday aziyatlarni bartaraf etish choralarini izlay boshlagan va ular orasidan kuzatuvchan va bilimlilari ushbu masalani xal etish yo'llarini topganlar . Turli giyoxlar , kukunlar , malxamlardan foydalanib bemorlarni davolay boshlaganlar. Natijada asta — sekin odamlar orasidan davolash ishlari bilan shug'ullanuvchi kishilar tanila boshlagan . Bunda davo choralari birday ko'rsatilgan.

ASOSIY QISM.

1991 yildan boshlab tibbiyot bilim yurtlarida 0408 raqamli “ Hamshiralik ishi ” mutaxassisligi joriy etildi va unga oid malaka tavsifnomalari xam ishlab chiqildi.

Tibbiyot xamshirasining bemor bilan o'zaro munosabatlarining asosiy tarkibiy qismlaridan biri – uning axloqiy kodeksidir . U tibbiyot xamshirasi faoliyatini baxolaydi va xulqning asosiy tamoyillarini yoritadi , yani kasbining maqsadi , majburiyatlari va qadryatlarini aks ettiradi. Xamshira mazkur chegara doirasida axloqiy meyyorlarga mos keluvchi qarorlarni qabul qilishi va jamiyat , xamkasblari xamda o'z kasbi bo'yicha yuklatilgan majburiyatlarni bajarishi lozim.

Xar qanday kasb kabi tibbiyot xamshirasi ishi qalsafasi xam doimo nisbatan bo'lgan fikri muntazam o'zgarib turgani sababli , tibbiyot xamshirasi kasbi to'g'risidagi

fikrlar xam o'zgarib turadi. Hamshiralik ishi falsafasi nafaqat turli xududlar , milliy guruxlar, balki davolash profilaktika va tibbiy – o'quv maskanlarida xam bir – biridan farq qilishi mumkin.

Hamshiralik ishi falsafasida 4 ta asosiy tushuncha mavjud :

1. Hamshiralik ishi – sanat va fan.
2. Bemorga shaxs sifatida qarash
3. Atrof- muxit
4. Salomatlik

Sanat insonning ruxiy dunyosiga katta tasir ko'rsatadi . Uning inson umumiy xolati , kayfiyati va salomatligiga ijobiy tasir ko'rsatishi qadimdan malum . O'z vaqtida F. Naytingeyl takidlaganidek hamshiralik ishi – parvarishlashga asoslangan eng qadimgi sanatlardan biri va bir vaqtning o'zida eng navqiron fandir.

Hamshiralik ishi fan sifatida nafaqat tibbiy , balki ruxiy , ijtimoiy , madaniy , tarixiy , xuquqiy va tarbiyaviy bilimlarga suyanadi. Kasbiy faolyati jarayonida ularda malum konseptual yo'nalish yuzaga kelib , uning asosida xamshiralik ishining keng qamrovli xususiyatlari to'g'iladi . Ushbu xususiyatlar hamshiralik ishi nazariy qismini yaratishda mustaxkam asos bo'lib xizmat qiladi.

Hamshiralik ishining rivojlanishi .

XULOSA.

Hamshira paydo bo'lishi bilan uning zimmasidagi vazifalar ko'lami xam tobora kengayib bordi. U nafaqat buyirilgan vaziqalvrni bajaruchi , balki qabulga keluvchilar bilan muloqotda bo'luvchi , bemorni parvarish qiluvchi – hamshiralik ishining amalga oshiruvchi kishiga aylanadi. Xozirgi kunda hamshiralik ishining qadimda qanday paydo bo'lganligi va rivojlanganligi xaqida juda ko'p tadqiqotlar olib borilmoqda . Odamlarni kasalliklarni oldini olish va salomatligini saqlash muammolari doimo qiziqtirib , o'ylantirib kelgan . Ular o'z kasalliklarini davolash yo'llarini aniqlashga xarakat qilishgan . Shulardan kelib chiqqan xolda hamshiralik ishining paydo bo'lishi va rivojlanishida tibbiy yordam ko'rsatishning uch sistemasi katta axamiyatga ega .Birinchi sistema – yuqorida bayon etilgan qadimgi ananaviy (xalq tabobati) yordam ko'rsatish sistemasi bo'lib , bunda asosiy o'rinni tabiblar va mutaql davolovchilar egallashgan, ularning faoliyati davolashga qaratilgan . Yordam ko'rsatishning ikkinchi sestemasi diniy qarashlarning paydo bo'lishi bilan bog'liq bo'lib , bu yetim — yesir , beva –bechoralarni davolashni tashkil etishni o'z ichiga olgan. Ana shu sistemada hamshiralik ishining ilk kurtaklari yuzaga kelgan va bunda bemorlar va kambag'allarga birinchi navbatda yordam ko'rsatilgan . Birinchi sestema xozirgi Yovropa meditsinasi sifatida tan olingan , ikkinchi sistema esa 1300-1450- yillargacha rivojlanib kelgan. Ikkinchi sistema faoliyati davom eta borib , uchunchi sistema — yani davolashga asoslangan va amaliy tibbiyotga etibor kuchaygan sistemaga aylangan . Qo'lga kiritilgan yangiliklar , ixtirolar yordam ko'rsatish ko'lamini kengaytirib hamshiraning vrachlarni yordamchisi sifatidagi axamiyatini oshirdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://genderi.org/zbekiston-respublikasi-v10.html?page=23>
2. <https://greshki.ru/uz/history/sovremennye-aspekty-teorii-sestrinskogo-dela-opredelenie-sestrinskogo-dela.html>
3. <https://uz.atomiyme.com/hamshiralik-jarayoni-tavsif-bosqichlari/>
4. <https://www.savol-javob.com/hamshiralik-ishi-asoslari-rivojlanish-tarixi-hamshiralik-jarayoni/>